

Iz prednjeg dela autobusa kulja crni dim. Bez klima-uređaja, osim saosećajnog vitlanja presavijene mape od drugog putnika, pet sati putujem autobusom od Tirane do Sarande. Da li je motor eksplodirao? Nisam više siguran. Ali, sudeći po stenjanju vozača i drugih putnika, ovo je daleko od idealnog.

Za mnoge posetioce ovo je realnost putovanja u Albaniji. Autobusi i iznajmljivanje automobila su primarni načini prevoza tako da su ovakvi incidenti prilično redovni. Jedina dva grada dostupna međunarodnim letovima su Tirana i Kukeš na severu, ostavljajući srednju i južnu Albaniju prilično nepristupačne osim ako se putuje autobusom ili automobilom. Međutim, albanski transport se pomera. Rute letova za Albaniju je sve više, i zbog toga nisu svi srećni.

Međunarodni aerodrom u Valoni trebalo bi da bude otvoren u aprilu 2024. godine, a Ryanair je najavio 17 novih linija za Tiranu, uključujući letove iz Stansteda i Mančestera. Sektor turizma će pozdraviti ovaj razvoj događaja, ranije je budžetski put do Tirane bio autobusom iz Crne Gore. A aerodrom u Valoni će omogućiti putnicima da lete direktno do obale Albanije radi odmora na Jadranskom moru, potencijalno podstičući razvoj i prihode od turizma. Ali što se tiče održivosti, postoji mnogo pitanja koja treba postaviti.

Taulant Bino predstavlja Albansko ornitološko društvo, jednu od dve nacionalne nevladine organizacije koje stoje iza tužbe protiv albanskih vlasti zbog izgradnje aerodroma. Organizacija ima za cilj da zaštiti mesta od značaja za očuvanje i kaže da je videla obrazac u eksploataciji zaštićenih područja u državnom vlasništvu posebno u primorskim regionima. Aerodrom se graniči, ili zadire u, u zavisnosti od vašeg stava sa lagunom Narta, poznatom po pticama i domom za do 3.000 flaminga. Optužbe su osuđujuće, uključujući i upite o tome da li aerodrom uopšte ima važeću građevinsku dozvolu za početak radova.

„Kao nevladina organizacija, generalno nismo protiv aerodroma. To mora da ima smisla i nažalost, iz različitih perspektiva, aerodrom Valona nema smisla. To je zaštićeno područje, močvarno područje od ključnog značaja koje je važno područje za ptice.“ Bino kaže da „S druge strane, blizu je aerodroma u Tirani. Nema smisla jer su aerodromi veoma blizu jedan drugom, pa treba uzeti u obzir i druge predloge“, nastavlja on.

Annette Spangenberg, šefica konzervacije u Euronatur-u, evropskoj neprofitnoj fondaciji za očuvanje prirode, ponavlja Binovu zabrinutost i pitanje zašto opcija brzog voza sa postojećeg aerodroma u Tirani nije bila obezbeđena, posebno imajući u vidu da su aerodromi u Valoni i Tirani udaljeni samo dva sata vožnje automobilom.

„Postoji procvat izgradnje hotelskih odmarališta duž obale, na prvi pogled, to može izgledati kao opcija koja više obećava i obezbediti više novca“, kaže ona. Međutim, „Izgradnja aerodroma tako blizu nerazvijenog dela obale jasno nagoveštava planove za dalji razvoj

turizma u ovoj oblasti“, dodaje ona.

Premijer Edi Rama je glavni pobornik i pokretač projekta, ranije je izrazio nadu da će novi aerodrom podstaći eksponencijalni rast turizma. Očekuje se da će aerodrom u Valoni biti domaćin direktnim letovima iz celog sveta, a neki procenjuju da bi to otvorilo hiljade novih radnih mesta, smanjilo cene karata i pretvorilo aerodrom u najvažniju turističku kapiju u regionu.

Prednosti su jasne, ali čini se da je pravi razgovor po koju cenu. Postoji rizik da bi aerodrom mogao da stvori još jedan neodrživ balon odmarališta koji ne uspe da privuče turiste na destinacije u unutrašnjosti.

Mirela Kumbaro, albanska ministarka turizma i životne sredine, ranije je obećala da će tražiti vrhunski eko-turizam, udaljavajući se od paket aranžmana za odmor na plaži. Čini se da se sadašnji planovi kreću u drugom pravcu.

Za posetioce koji žele da imaju pozitivan uticaj na zemlju, Spangenberg savetuje da traže male, lokalne turističke ponude. „Dobro je biti radoznao“, savetuje Spangenberg, „ići otvorenih očiju kroz svet. Za one koji imaju luksuz da imaju vremena da uspore putovanje do [Albanije](#), ostaju opcije za trajektne prelaze i autobuse. Slično tome, Bino predlaže izbegavanje velikih, rasprostranjenih objekata koji su izgrađeni u zaštićenim područjima, upozoravajući na njihov katastrofalan uticaj na prirodu i nedostatak dugovečnosti za turiste uprkos početnim, brzim pojačanjima. „Uticaj prevazilazi generacije“, kaže on.